

ІСТОРІЯ ТА РОЗВИТОК БАНДУРНОГО МИСТЕЦТВА В УКРАЇНІ

Бандура – унікальний український народний інструмент не тільки за своєю формою, зовнішнім виглядом, оригінальністю звучання, а й багатством свого розвитку. З історії відомо, що в українського народу можна було забрати все, але в нього завжди залишалася пісня, яка надихала на нові подвиги та звершення. Кобзарі були при дворах, стояли пліч-о-пліч з козаками в бою, прославляючи їх силу до перемоги та співаючи про невмирущий український дух. За правду в своїх піснях вони часто підлягали знищенню. Але якщо за стільки століть бандура не перетворилася на попіл, то ми не повинні сумніватися в її величі і зобов'язані зберегти та передати це багатство своїм нащадкам.

1580 рік – це рік, у який вперше засвідчено появу бандури на території України. При дворі польського магната Х. Зборовського служив бандурист Войташек. Потім бандурне мистецтво набуло популярності, бандуристи з'явилися при царському дворі, у палацах вельмож, у маєтках польських і українських поміщиків. Пізніше, коли виникла Запорізька Січ, рапсоди-бандуристи разом із довбишами, сурмачами, трубачами почали офіційно входити до складу Війська Запорізького.

Співців-бандуристів називали «народними гомерами України». Ці талановиті сліпі музиканти, мандруючи містами й селами України, співали волелюбні думи та історичні пісні, в яких прославляли подвиги хоробрих козаків з легендарного минулого, закликали до боротьби проти гнобителів. Бандуристи об'єднувалися в братства, передаючи традиції свого мистецтва нащадкам. Майстер (панотець) підбирав учнів, які мали гарний слух і голос. Після навчання, що тривало не менше трьох років, учні складали перед товариством своєрідний іспит – посвячувалися в кобзарі. Інколи майстер дарував учневі бандуру. [2, с. 144 – 145]. Отже, у XVII – XIX ст. бандура набула найбільшого поширення серед нашого народу. Саме український народ з його багатою культурою витворив шляхом удосконалення власний національний інструмент – бандуру, яка не має аналогів у світі.

Перші зразки бандури (кобзи) були технічно обмеженими, тому з кожним роком цей інструмент все більше і більше вдосконалювався, доки не набув такого вигляду, який має сьогодні. На початку ХХ ст. музичні майстри О. Корнієвський, С. Снігирьов, Г. Палієвець, В. Домонтович, В. Тузиченко створюють сім'ю діатонічно-хроматичних оркестрових бандур (піколо, прими, баси). Це дозволило музикантам об'єднуватися в ансамблі і капели, виконувати не тільки твори із традиційного репертуару, а також перекладені зразки західної європейської музичної культури.

У другій половині ХХ століття на Чернігівській та Львівській фабриках розпочато серійний випуск модернізованих конструкцій нових бандур, що являли собою багатострунні, хроматичні, технічно удосконалені інструменти. В них також було додано число басових струн, темперовано стрій та збільшено діапазон звучання.

У 1969 році відомий український бандурист та майстер Роман Гриньків виготовив для власної концертної діяльності бандуру, що вразила своєю досконалістю, багатством тембральної палітри та високими технічними і звуковими можливостями. Дослідники народного мистецтва України вважають, що «бандура Р. Гриньківа – це довершений інструмент ХХІ ст., який стоїть на одному рівні з будь-яким сучасним концертним інструментом». [1, с. 150]. За останні десятиліття репертуар для бандури значно розширився. Було написано багато інструментальних оригінальних творів – концертів, сюїт, мініатюр, сонат та п'єс, які використовуються для навчання в музичних школах, училищах та університетах. Найвідомішими авторами являються М. Дремлюга, В. Власова, В. Павліковський, О. Коломієць, В. Кирейко, К. Мяскова, Г. Гембер, Є. Мілка. Слід відзначити і фахівців-бандуристів, які створюють твори для даного інструменту. Серед них – О. Герасименко, Р. Гриньків, Л. Коханська, Г. Топоровська та багато інших. [3, с. 162 – 163].

Черкащина – край великого Кобзаря та нев'янучого кобзарського мистецтва, яке з кожним роком розквітає та набуває сучасного вигляду. В позашкільних навчальних закладах та музичних училищах нашого краю глибоко вивчається бандурне мистецтво, розвиваються технічні можливості гри на бандурі дітьми різного віку.

Література

1. Брояко Н. Теоретичні аспекти виконавської техніки бандуриста / Надія Брояко. – Івано-Франківськ: Обласна друкарня, 1997. – С. 150

2. Вишневська С. Еволюція речитативних форм у репертуарі співака-бандуриста / С. Вишневська // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції „Кобзарство в контексті становлення української професійної музичної культури”. – Київ, 14 жовтня, 2005. – С. 143 – 148.

3. Мокрогуз І. Основні методичні видання ХХ ст. – першооснова виконавства на бандурі / І. Мокрогуз // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Педагогіка і психологія. – Ялта : РВВ КГУ, 2009. – В. 23. – С. 160 – 166.